

การศึกษาการทำกำไรและการเติบโตทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมในรูปแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง A Study of Business Growth and Profitability of Small and Medium Sized Enterprises under the Sufficiency Economy Philosophy Model.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์ (Supawadee Khunthongjan)^{1*}

อภิชัย พันธเสน (Apichai Puntasen)²

อารี วิบูลย์พงษ์ (Aree Viboonpong)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ส่งผลงานเข้าประกวดกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 80 พรรษา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จำนวน 120 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามในเชิงพรรณนา และคำนวณค่าสถิติพื้นฐานค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การทำกำไรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า : ชื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ = 47.50) ไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลักอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ = 21.66) ดำเนินธุรกิจด้วยความรอบคอบ มีขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ = 21.66) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทำให้ความสำคัญกับกำไรในทางเศรษฐศาสตร์อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและความสุขทางใจมากกว่ากำไรในทางบัญชีซึ่งเป็นตัวเลข ประกอบด้วยและ (2) การเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียงคือการสะสมทุนสี่ประเภทได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางกายภาพ ทุนทางสังคมและทุนสิ่งแวดล้อม

Abstract

The aims of this research were to study business growth and profitability. The data was gathered from 120 SMEs participating in the Sufficiency Economy Practice Contest organized by the Office of the Royal Development Projects Board to celebrate the King's 80th birthday. The instrument used in this research was

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

²ศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐกิจพอเพียง คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*corresponding author, e-mail: supawadee.khunthongjan@gmail.com

a questionnaire. Percentages, means and standard deviations were calculated. The results of the study were that the principles of successful enterprises are: be fair and do not take any advantage of workers, consumers and suppliers (47.55%), do not stress short term profit (21.66%), and use processing methods in line with management proficiency (21.66%). In conclusion principles are (1) take profit based on moral principles and happiness rather than profit figures and (2) the businesses all showed growth in human, physical, social, and environmental capital.

คำสำคัญ: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, การเติบโตทางธุรกิจ, กำไรในแบบเศรษฐกิจพอเพียง

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Small and Medium Sized Enterprise, Business Growth, Sufficiency Economy Profit

บทนำ

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน เกิดขึ้นจากพื้นฐานของการเน้นการขายตัวในเชิงปริมาณเป็นหลัก และมุ่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมากกว่าการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจด้วยการพึ่งตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้เกิดความไม่สมดุลและเป็นความเสี่ยง ทั้งในระดับเศรษฐกิจมหภาคและในสาขาการผลิตที่แท้จริง จึงเกิดความเสียหายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการใช้ทุนด้านต่างๆ (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ดังนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ได้ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา พร้อมกับมีแผนพัฒนาอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความคล่องตัวในการปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากมีขนาดการผลิตไม่ใหญ่มากนักและอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มลูกค้าจึงสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว

จากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี พ.ศ. 2549 ปรากฏว่าปี พ.ศ. 2549 จำนวนสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีจำนวน 2,274,525 แห่ง มีสัดส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) จำนวน 3,041,895.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.9 มีการจ้างงานประมาณ 8,863,334 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2550) กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในด้านการสร้างงาน การสร้างมูลค่าเพิ่มและการสร้างเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นจุดเริ่มต้นในการลงทุนและสร้างเสริมประสิทธิภาพและเป็นแหล่งพัฒนาทักษะฝีมือ ที่สำคัญคือช่วยเชื่อมโยงกับกิจกรรมขนาดใหญ่และภาคการผลิตอื่นๆ เช่น ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีส่วนช่วยพลิกฟื้นเศรษฐกิจตลอดจนการพัฒนาประเทศ

ผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ธุรกิจและผู้ประกอบการเริ่มสนใจการดำเนินธุรกิจแนวเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นปรัชญาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมชัดเจน จากงานวิจัยของอภิชัย และคณะ (2546) ที่ศึกษาการประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมใน 6 ประเภทได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรและอุตสาหกรรมขนส่งพบว่า ธุรกิจที่ฝ่าฟันวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 มีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย (1) เน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ (2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและราคาไม่แพง (3) เน้นการมีขนาดการผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (4) เน้นการจ้างงานเป็นหลักไม่โลกเกินไป (5) ไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก (6) เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค (8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนบริหารจัดการไม่ได้ (9) เน้นการตอบสนองตลาดในท้องถิ่นภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดภายนอกประเทศตามลำดับ และสุขสรรค์ (2550) ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยของอภิชัย (2550) พบว่า หลักการดำเนินธุรกิจแนวเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย (10) มีความรับผิดชอบต่อในกิจกรรมทางธุรกิจของตน ต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดของธุรกิจ (11) ทำงานร่วมกัน แบ่งปันความรู้ระหว่างธุรกิจประเภทเดียวกันและหรือธุรกิจต่างประเภทที่เกี่ยวข้อง (12) พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง แม้ในยามทุกข์ยากทางเศรษฐกิจ (13) วิจัยและพัฒนาเพื่อคิดค้นนวัตกรรมภายในองค์กรโดยใช้ภูมิปัญญาไทย (14) พัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคคลอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแต่ประยุกต์ใช้กับภาคเกษตรกรรมได้อย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ประยุกต์ใช้กับธุรกิจได้ดีเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ตั้งอยู่บนภูมิสังคมของประเทศไทย

ปัจจุบัน ผู้ประกอบการบางส่วนเริ่มพบว่า การดำเนินธุรกิจกระแสหลัก ไม่ก่อให้เกิดความมั่นคงยั่งยืนในระยะยาวจริง อีกทั้งยังถูกกดดันจากปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะองค์กร ที่ต้องการแสวงหากำไรเช่น จุดยืนหรือตำแหน่งในตลาด นวัตกรรม ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางกายภาพ ผลผลิต ความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามารถในการทำกำไร (Peter, 1974) สถานการณ์การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านการผลิต การค้า การลงทุน และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงภายในอย่างทันท่วงทีจึงเป็นความจำเป็นสำหรับความอยู่รอดของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายประเทศประสบปัญหาจนต้องปิดกิจการมีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนในกรณีของประเทศไทยในช่วง 6 เดือนหลังของปี พ.ศ. 2549 จากรายงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่ามีวิสาหกิจที่เลิกกิจการจำนวน 20,078 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2550)

ดังนั้น ผู้ประกอบการบางส่วนเริ่มให้ความสนใจกับการดำเนินธุรกิจที่พึ่งหลักการในกระแสทางเลือกอื่นๆ เช่น หลักทางพุทธธรรมคือการดำเนินธุรกิจไปในแนวทางสายกลางซึ่งการดำเนินธุรกิจแนวพุทธธรรม ประกอบด้วยจุดเน้นที่สำคัญ กล่าวคือ เน้นการพึ่งตนเอง เน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท เน้นอหิงสาหรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์ มีความสุจริตมานะอดทนหรือสัมมาอาชีวะ เน้นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พยายามละกิเลสและความโลภ และเน้นความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดซึ่งจุดเน้นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการทางพุทธธรรม ซึ่งเทียบเคียงได้กับการดำเนินธุรกิจแนวเศรษฐกิจพอเพียง (อภิชัย, 2547)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการประยุกต์จริยธรรมในพุทธศาสนาที่สอนว่าความโลภเป็นสิ่งที่ไม่ดี ละเว้นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เน้นผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เช่นเดียวกับคำสอนในพระพุทธศาสนา

ที่ยังคงทันสมัยและสามารถปรับใช้ได้ เพื่อรับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากนัก การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์กับการดำเนินธุรกิจ ต้องมีความยืดหยุ่นทันต่อการเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นอีกทางเลือกที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานที่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมโดยรวมเป็นหลัก อีกทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ช่วยให้สามารถรองรับผลกระทบทางลบอย่างรุนแรงจากเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ได้ อย่างไรก็ตามการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันยังมีสัดส่วนไม่มากนัก จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้ธุรกิจมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะที่หลายฝ่ายเริ่มให้ความสำคัญและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นผลส่วนหนึ่งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในทุกภาคส่วนหันมาดำเนินชีวิตตลอดจนประกอบธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนเหตุผลอีกอย่างหนึ่งเกิดจากการดำเนินธุรกิจตามแนวทางกระแสหลักแล้วเกิดมีปัญหาลึกลับขึ้นธุรกิจประสบปัญหาหนักหรือใกล้ล้มละลาย และพบว่าการดำเนินธุรกิจโดยหวังผลระยะยาวจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าซึ่งก็เป็นทางเลือกที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับกลุ่มที่ยังมิได้ปฏิบัติตามแนวทางนี้หรือปฏิบัติแล้วโดยไม่รู้ว่าการกำลังปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมักจะมีคำถามว่าทำไมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้รับการนำมาปรับใช้การทำกำไรและความเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปฏิบัติได้หรือไม่และมีลักษณะอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการทำกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขยายผลให้เกิดการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น เพราะถ้าหากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพิ่มขึ้นแล้ว ย่อมจะส่งผล

ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพในการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน เป็นฐานรากความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าที่จะเป็นประโยชน์ให้ธุรกิจใช้ในการวางแผน พัฒนา การกำหนดนโยบายการดำเนินงานที่นำไปสู่ความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศชาติโดยรวม รวมทั้งเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรธุรกิจที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการทำกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำกำไรรวมถึงการทำกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดของการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำกำไร ประยุกต์จากศาสตร์ทางด้านการบริหารของตะวันตก ประกอบด้วย

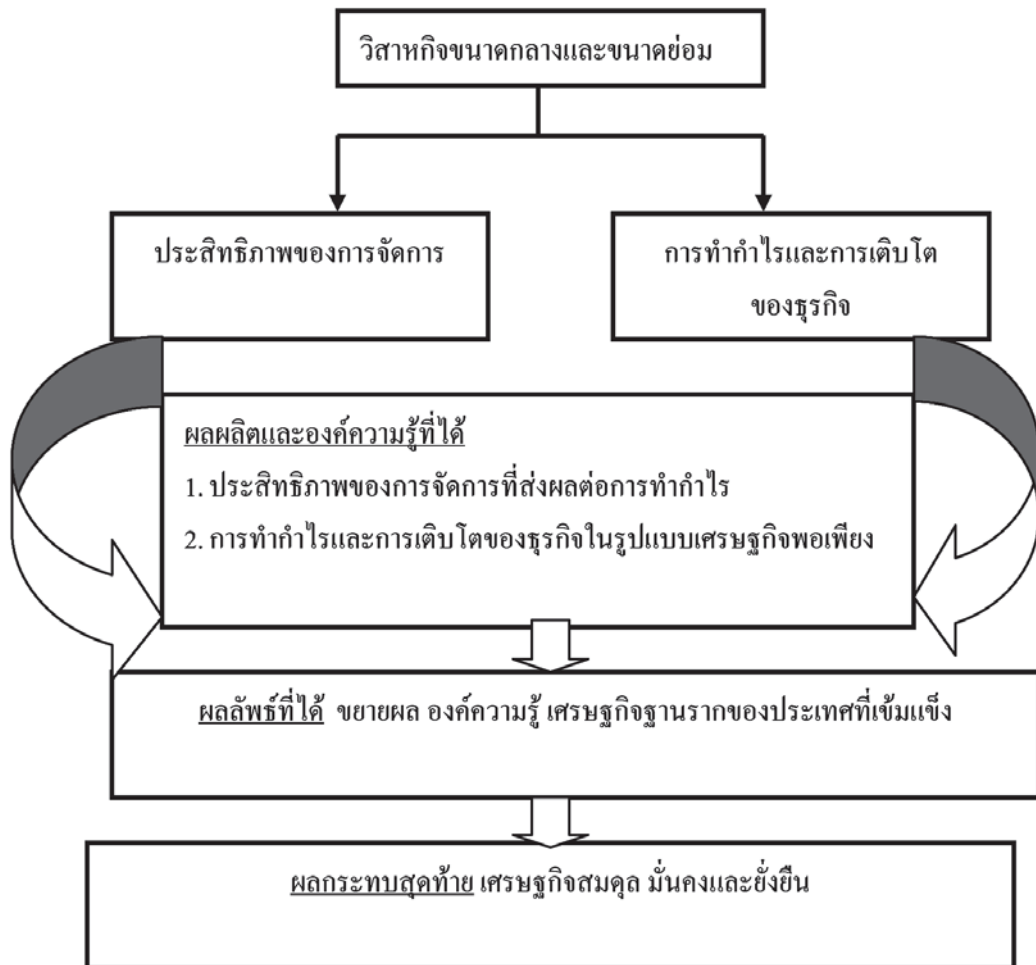
- 1.1 บรรษัทภิบาล
(Corporate Governance)
- 1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ
(Corporate Social Responsibility)
- 1.3 การบริหารอย่างสมดุล
(Balance Scorecard)
- 1.4 การบริหารความเสี่ยง
(Risk Management)

2. ประสิทธิภาพของการจัดการที่ส่งผลต่อการทำกำไรประยุกต์จากแนวคิดของ (โหมสิต, 2544) ประกอบด้วย

- 2.1 คุณภาพ (Quality)
- 2.2 ประสิทธิภาพ (Efficiency)
- 2.3 การบริการ (Service)
- 2.4 การสร้างคุณค่า (Value)

3. ผลลัพธ์ของการทำธุรกิจแนวเศรษฐกิจพอเพียงหรือการเติบโตทางเศรษฐกิจ พิจารณาจากทุน 4 ประเภทได้แก่

- 3.1 ทุนมนุษย์ (Human Capital)
 - 3.2 ทุนทางสังคม (Social Capital)
 - 3.3 ทุนสิ่งแวดล้อม (Environment Capital)
 - 3.4 ทุนกายภาพ (Physical Capital)
- รูปแบบกรอบแนวคิดสามารถเขียนเป็นแผนภาพ (Flow Chart) แสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีสถานภาพเป็นเจ้าของกิจการ และผู้บริหารที่มีอำนาจลงนามแทน ที่ส่งผลงานเข้าประกวดในนามของหน่วยงานหรือองค์กรกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในโครงการ “80 พรรษาปวงประชาเป็นสุขสันต์” เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 80 พรรษา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จำนวน 120 ราย จำแนกเป็น ธุรกิจขนาดย่อม จำนวน 71 ราย ธุรกิจขนาดกลาง จำนวน 49 ราย (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550) ที่ผ่านการคัดเลือกในเบื้องต้น

1.1 วิสาหกิจขนาดกลาง ที่มีขนาดสินทรัพย์ (ไม่รวมค่าที่ดิน) มากกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท และ/หรือ มีจำนวนพนักงานมากกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน

1.1.1 ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการบริหารธุรกิจของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมปรากฏผลชัดเจนและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมได้

1.1.2 ไม่ดำเนินธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม หรือเป็นสาเหตุเหนี่ยวนำไปสู่ปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจอื่นๆ

1.1.3 เป็นธุรกิจที่ผ่านวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมมาได้

1.2 วิสาหกิจขนาดย่อม จะต้องมียอดสินทรัพย์ถาวรไม่รวมค่าที่ดินไม่เกิน 50 ล้านบาท และมีการจ้างงานไม่เกิน 50 คน

1.2.1 ผลงานการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารจัดการเป็นที่ปรากฏชัดเจน เป็นรูปธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

1.2.2 ผลงานที่ส่งเข้าประกวด เป็นกิจการที่มีผลการดำเนินงานไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.2.3 เป็นธุรกิจที่ผ่านวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมมาได้

2. ประเภทหรือลักษณะธุรกิจที่ทำการศึกษาคือธุรกิจส่งออกและธุรกิจที่ดำเนินการในประเทศประกอบด้วย

2.1 ภาคการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์และเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์และเครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการแพทย์และการเกษตร ผลิตภัณฑ์ขึ้นพื้นเมืองและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

2.2 ภาคการค้า (การค้าส่ง การค้าปลีก) ได้แก่ การจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง และของตกแต่งบ้าน จำหน่ายสินค้าทางการเกษตร จำหน่ายอาหารสำเร็จรูป ฯลฯ

2.3 ภาคการบริการ ได้แก่ การบริการโรงแรมและที่พัก บริการบันเทิงและสันทนาการ การบริการด้านสุขภาพ จำหน่ายและซ่อมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 รวมระยะเวลา 6 เดือน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างตามขอบเขตของวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกคำตอบ จำนวน 13 ข้อ โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินงาน ขนาดของสินทรัพย์ถาวร จำนวนทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน

ตอนที่ 2 ธุรกิจอธิบายวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมารวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา

ให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์เหล่านั้นมาได้ แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดให้อธิบายและเขียนตอบ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยพิจารณาจากการทดสอบผลลัพธ์ของทุน 4 ประเภทให้เลือกตอบและคำถามปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยการประเมินการพัฒนาทุนมนุษย์จำนวน 4 ข้อ การประเมินการพัฒนาทุนกายภาพจำนวน 5 ข้อ การประเมินทุนทางสังคมจำนวน 3 ข้อ และการประเมินทุนสิ่งแวดล้อมจำนวน 3 ข้อ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอความอนุเคราะห์แบบสอบถามจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ผู้ประกอบการกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

2.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น ทั้งหมด 120 ฉบับ จำแนกเป็นแบบสอบถามของวิสาหกิจขนาดกลางจำนวน 49 ชุด และขนาดย่อมจำนวน 71 ชุด ตรวจสอบแล้วใช้ได้จริง 110 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.66

2.3 เข้าร่วมสังเกตการณ์ (non-participant observation) และเข้าเยี่ยมชมองค์กรที่เข้าร่วมการประกวดผลงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของพนักงานขณะปฏิบัติงาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามเป็นเชิงพรรณนา (Exploratory Research) โดยการเจาะลึกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลเป็นหลัก และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS ช่วยในการวิเคราะห์สรุปความในส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปของประชากร ใช้วิธีประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอในรูปแบบตารางโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ส่งผลงานเข้าประกวดกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่ดำเนินการภายในประเทศร้อยละ 96.66 และเป็นธุรกิจส่งออกร้อยละ 3.33 ลักษณะของธุรกิจเป็นภาคการผลิตและการค้าร้อยละ 66.00 และภาคการบริการร้อยละ 34.00 มีระยะเวลาในการดำเนินงานระหว่าง 15-20 ปี มีขนาดของสินทรัพย์ถาวร 20 ล้านบาท จำนวนทุนจดทะเบียนอยู่ระหว่าง 5 ล้านบาท และมีจำนวนพนักงานระหว่าง 100-150 คน

2. การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำกำไรและสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ธุรกิจให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่เน้นความเสถียรต่ำ ดำเนินธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป ศึกษาหาความรู้เพื่อให้ธุรกิจมีความมั่นคง การทำธุรกิจจะคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมและชุมชน สนับสนุนกิจกรรมของชุมชนและสังคม เน้นความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการช่วยเหลือสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และเทียบเคียงได้กับหลักความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (CSR) นอกจากนี้พบว่าประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการทำกำไรเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

2.1 ด้านการสร้างเครือข่าย พบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจที่เน้นการสร้างเครือข่ายโดยความร่วมมือระหว่างธุรกิจเดียวกันและระหว่างธุรกิจ

2.2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ธุรกิจให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้ภูมิปัญญาไทยและองค์ความรู้ที่มีอยู่ ในการสร้างความแตกต่างเพื่อให้ลูกค้าได้รับความพอใจมากขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทการผลิต

2.3 ด้านคุณภาพและราคา พบว่าธุรกิจให้ความสำคัญกับการควบคุมต้นทุนแต่ยังคงคุณภาพของสินค้าและบริการด้วยการเน้นการจ้างแรงงานที่มีฝีมือในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียงนอกจากนี้ยังพบว่าธุรกิจให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการผลิตจากการผลิตทีละมากๆ เป็นผลิตตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งทำให้ต้นทุนทางด้านการจัดเก็บลดลง และสามารถกำหนดราคาได้ในระดับที่ไม่สูงทำให้ลูกค้าพอใจ

3. การทำกำไรและการสร้างความมั่นคงทางธุรกิจในระยะยาวในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าธุรกิจให้ความสำคัญกับกำไรในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) มากกว่ากำไรในทางบัญชีหรือทางธุรกิจ (Business Profit) โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรหรือความสามารถที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Resources and Capabilities) โดยเฉพาะ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ

ตารางที่ 1. ค่าความถี่และร้อยละการทำกำไรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง

การทำกำไรทางธุรกิจ	ความถี่	ร้อยละ
1. ไม่นับกำไรระยะสั้นเป็นหลัก	26	21.66
2. ผลตอบแทนที่ได้มาจากการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	18	15.00
3 ซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ	57	47.50
4. ดำเนินธุรกิจด้วยความรอบคอบ มีขนาดการผลิตสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ	26	21.66
5.พัฒนาผลิตภัณฑ์และนำเสนอสินค้าและบริการที่เป็นประโยชน์แก่สังคม	11	9.16
รวม	120	100

4. การเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าธุรกิจให้ความสำคัญกับการสะสมทุน 4 ประเภทตามลำดับดังนี้

4.1 ทุนมนุษย์ ธุรกิจกระตุ้นให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ ส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มากขึ้น ส่งเสริมพัฒนาทักษะบุคลากรโดยการจัดอบรมทั้งภายในองค์กรและการส่งไปอบรมกับหน่วยงานภายนอก

4.2 ทุนทางกายภาพ ด้านเครื่องมือเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ธุรกิจส่วนใหญ่มีเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้นและมีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และด้านสินทรัพย์อื่นๆ รวมทั้ง

การเงิน ธุรกิจมีเงินทุนหมุนเวียนสุทธิเพิ่มขึ้นและกระแสของเงินสดเป็นไปในอัตราที่เหมาะสม ควบคุมกระแสเงินสดรับให้มากกว่ากระแสเงินสดจ่าย

4.3 ทุนทางสังคม ธุรกิจให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการอยู่ในระดับที่สูง นำผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจไปใช้ในการสร้างหรือดูแลสาธารณสมบัติอื่นๆ ในชุมชน ตามความสามารถที่ธุรกิจจะกระทำได้ มีนโยบายให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตามสมควร นอกจากนี้ ยังร่วมมือกับธุรกิจประเภทเดียวกันหรือธุรกิจประเภทอื่น ๆ มากขึ้น มีการสร้างเครือข่ายต่อยอดจากการร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือต่อรองราคา และการดำเนินธุรกิจค้ำประกันและหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อ

ที่ไม่ดีต่อสังคมในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงลงทุนในโครงการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

4.4 ทุนสิ่งแวดล้อม ธุรกิจมีกระบวนการผลิตหรือให้บริการไม่มีการใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปหรือมีการใช้แต่พยายามลดและหาสิ่งทดแทนหรือมีทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปในการบวนการผลิตเป็นส่วนประกอบในการผลิตหรือการให้บริการเพียงเล็กน้อย ธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับการก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นอากาศเสีย ฝุ่นละออง น้ำเสีย เสียงดัง ขยะหรืออุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังพบว่า ธุรกิจมีการลงทุนเพื่อฟื้นฟูหรือสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ทรัพยากรที่สามารถสร้างใหม่ได้ เช่น การปลูกป่า อนุรักษ์พันธุ์ปลา รักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น

โดยสรุป ประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการทำกำไรและสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือการบริหารจัดการที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ บริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้กรอบของการประหยัด เน้นการพัฒนาความสามารถของพนักงานแทนการเน้นค่าจ้างราคาต่ำ ใช้ทรัพยากรทุกประเภทของกิจการให้เต็มที่และประหยัดภายใต้กรอบของมีประสิทธิภาพ ส่วนการทำกำไรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำกำไรในทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ากำไรในทางบัญชีให้ความสำคัญกับวิธีการได้มาของกำไร จะต้องอยู่บนเงื่อนไขของการไม่เอาเปรียบผู้อื่นหรือเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และการเจริญเติบโตของธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือการทำกำไรให้ความสำคัญกับการสะสมทุนทั้ง 4 ประเภทตามลำดับคือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนทางสังคมและทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งธุรกิจยังจัดทุนกายภาพในอันดับที่ 2 ส่วนทุนมนุษย์นั้นถือได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ธุรกิจโดยตรง แต่ถ้าจะให้มึระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นไปกว่าปัจจุบันจะต้องเปลี่ยนระดับการเน้นเป็นทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนสิ่งแวดล้อมและทุนทางกายภาพ ทั้งนี้ถ้าหากทุนมนุษย์ดี ทุนทางสังคม (ภายในสถานประกอบการเอง) ดี การดูแล

สิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างทุนกายภาพจะไม่ใช่ว่าเรื่องยากเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจมีความยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่เน้นความเสี่ยงต่ำเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้ธุรกิจต่างๆ ต้องใช้ความรอบคอบระมัดระวังในการดำเนินการใดๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรมและความซื่อสัตย์ เน้นการใช้สติปัญญาในการพิจารณาเหตุและปัจจัยให้ถี่ถ้วนก่อนการตัดสินใจดำเนินการใดๆ โดยเฉพาะธุรกิจที่รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจมาได้มีหลักการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับที่สูง โดยเฉพาะความซื่อสัตย์ในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคร่างงานผู้จำหน่ายวัตถุดิบ เน้นการใช้วัสดุทุกชนิดอย่างประหยัดและได้ประโยชน์คุ้มค่า การผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ นอกจากนี้พบว่าหลักการบริหารจัดการซึ่งส่วนใหญ่เป็นศาสตร์ที่มาจากทางตะวันตก แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในประเทศไทยได้ดีพอสมควร ส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารธุรกิจตามแนวกระแสหลักถึงทางตัน และไม่ได้รับการยอมรับอีกต่อไป แต่อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะนักทฤษฎีชาวตะวันตกนั้นหันมาสนใจความคิดทางตะวันออกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนที่ปรากฏอยู่ในพุทธธรรมจึงได้นำความรู้เหล่านี้ไปต่อยอด ความรู้ทางเทคนิคที่ตนเองมี ซึ่งก็เป็นวิธีการเดียวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และใช้พื้นฐานทางจริยธรรมของทุกศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธธรรมเป็นพลังขับเคลื่อน จึงเป็นการดำเนินไปในทางเดียวกันกับทฤษฎีในการบริหารจัดการยุคใหม่ที่พัฒนาจากตะวันตก ดังนั้นหากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำทฤษฎีเหล่านี้มาปรับใช้ประกอบกันกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นวิถีทางในการพัฒนาความสามารถในการประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว ส่วนประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปรับใช้ร่วมกับการดำเนินธุรกิจแนวเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย

1.1 ด้านการสร้างเครือข่าย เนื่องจากกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในขนาดของกิจการ ซึ่งทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมได้มากนัก เนื่องจากความจำกัดในด้านทรัพยากร คน และเงินลงทุน ด้วยเหตุนี้กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมจึงไม่สามารถที่จะอยู่ได้ด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพากิจการอื่นๆ ความคิดในเรื่องเครือข่ายจึงเป็นความคิดสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเสริมพลัง ทำให้ข้อจำกัดในด้านขนาดลดลง กิจการขนาดเล็กและขนาดกลางไม่สามารถที่จะดำเนินการทุกอย่างได้เองทั้งหมด ธุรกิจเล็กๆ ที่อยู่ในช่วงโซ่อุปทานเดียวกันจึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่ในลักษณะเสริมพลังซึ่งกันและกันเป็นเครือข่ายธุรกิจ ทุกกิจการในช่วงโซ่นั้นก็จะเข้มแข็ง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีความสามารถในการอยู่รอดอย่างยั่งยืนจึงต้องอาศัยเครือข่ายทางธุรกิจเป็นแนวทางการทำงานในการเพิ่มความสามารถในการอยู่รอดอย่างมั่นคงในระยะยาว

1.2 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความแตกต่างเพื่อให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจมากขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในเส้นทางสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกือบทุกประเภทซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของโฆสิต (2548) ในขณะนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจำนวนมากได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์มากขึ้น เพื่อเป็นวิธีสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่กิจการ ขอให้สังเกตว่าวิสาหกิจที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้น “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า” การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในขั้นตอนนี้จึงมักจะถือเป็นเครื่องชี้วัดความก้าวหน้าของกิจการขนาดเล็กและขนาดกลาง บทบาทของนักการตลาดไทยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพียง

ต้องตระหนักในหน้าที่ ในการเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นจริง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ เสนอผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรม คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ แจ้งข้อมูลทุกอย่างที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค

1.3 ด้านคุณภาพและราคา เนื่องจากผู้ประกอบการบางส่วนเริ่มเข้าใจลักษณะของการทำธุรกิจมากขึ้น จึงให้ความสำคัญกับบุคลากร โดยเน้นการใช้แรงงานที่มีฝีมือในท้องถิ่นแทนการใช้เครื่องจักรราคาแพง ปรับเปลี่ยนการผลิตจากการผลิตปริมาณมาก เป็นการผลิตตามความต้องการของลูกค้า ส่งผลให้ต้นทุนด้านการจัดเก็บลดลง สามารถกำหนดราคาได้ในระดับที่ไม่สูง ความเข้าใจเช่นนี้ มีผลทำให้ตระหนักถึงการเลือกใช้เครื่องจักรที่ถูกหลักวิชาการ และมีราคา ไม่แพงตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกันนี้ปัจจัยด้านบุคลากรยังมีความสำคัญมากขึ้น ในขณะที่อุตสาหกรรมหลายประเภท ได้มีการรณรงค์ให้มีการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรซึ่งให้ผลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้นพร้อมกันเป็นการลดต้นทุนต่อหน่วยลง ในปัจจุบันจึงมีอุตสาหกรรมหลายประเภทได้เน้นการพัฒนาความสามารถของพนักงานแทนการเน้นค่าจ้างราคาต่ำ ลักษณะดังกล่าวมานี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของประยูร (2542) เพราะถ้าหากลดต้นทุนในการผลิตแล้วคุณภาพไม่ดีก็ไม่สามารถอยู่ในตลาดได้

2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญกับกำไรในทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ากำไรในทางบัญชี หรือทางธุรกิจ เนื่องจากกำไรทางเศรษฐศาสตร์ให้ความสำคัญกับทรัพยากรหรือความสามารถที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Resources and Capabilities) โดยเฉพาะ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ชื่อเสียงและภาพพจน์ขององค์กร ความพึงพอใจของลูกค้า ความพึงพอใจของพนักงาน ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้าง

ความสามารถในการทำกำไรในระยะยาวขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตามพฤติกรรมความพึงพอใจและการเคลื่อนไหวของลูกค้านำและพฤติกรรมของคู่ค้าซึ่งถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์กรธุรกิจก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มของกิจการในระยะยาวซึ่งธุรกิจสามารถได้ประโยชน์เต็มที่ นอกจากนี้ธุรกิจให้ความสำคัญกับที่มาของกำไรว่าจะต้องอยู่บนฐานของความซื่อสัตย์ สุจริตไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ผู้ขาย ปัจจัยการผลิต คู่ค้าหรือพันธมิตร กำไรที่ได้จะต้องมาจากการแข่งขันที่เป็นธรรม ซึ่งแตกต่างจากกำไรในทางบัญชีซึ่งเป็นค่าตัวเลขในทางกฎหมาย

3. การเจริญเติบโตทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือการให้ความสำคัญกับการสะสมทุน 4 ประเภทเนื่องจาก

3.1 ทุนมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณค่ามากที่สุด แต่ก่อนที่จะเป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณค่าหรือคุณภาพ องค์กรหรือเจ้าของกิจการจะต้องลงทุนพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มในตัวของมนุษย์ก่อน เช่น การให้การศึกษา การฝึกอบรมและพัฒนา เนื่องจากทุนมนุษย์มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากกว่าการเพิ่มขึ้นของเครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่ การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นการลงทุนที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนา ยิ่งพัฒนามากเท่าไรก็ยิ่งเกิดมูลค่าเพิ่มแก่กิจการ เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่มีความรู้และสติปัญญาอยู่ในตัวอยู่แล้วซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอริชชี (2546) ดังนั้นถ้าหากได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาบ่อยๆ โดยกระตุ้นให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น จึงเป็นการเตรียมความพร้อมขององค์กรให้มีประสิทธิภาพเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับกิจการ ถ้าหากพิจารณาในระยะยาว องค์กรมีบุคลากรที่มีคุณภาพก็จะสามารถนำพองค์กรให้อยู่รอดมั่นคง เพราะการขาดแคลนทรัพยากรบางอย่างในกิจการยังสามารถหาจากแหล่งอื่นทดแทนได้ แต่ถ้าหากขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์

ที่มีคุณค่าคงไม่สามารถนำพองค์กรให้อยู่รอดอย่างมั่นคงได้

3.2 ทุนทางสังคม ธุรกิจมีการนำผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจไปใช้ในการสร้างหรือดูแลสาธารณสมบัติอื่นๆ ในชุมชน มีการลงทุนรวมทั้งอนุญาตให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน มีการร่วมมือกับธุรกิจประเภทเดียวกันหรือธุรกิจประเภทอื่นๆ มากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจมีการสร้างเครือข่ายต่อยอดจากการร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือต่อรองราคา และการดำเนินธุรกิจค่านึงและหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในระยะสั้นและระยะยาว เนื่องจากธุรกิจไม่ได้อยู่โดยลำพังแต่แวดล้อมไปด้วยกลุ่มคนที่อยู่รายรอบกิจการ รวมถึงการให้ความสำคัญในการลงทุนในโครงการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งปัจจุบันธุรกิจต่างๆ ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ นอกจากนี้ทุนทางสังคมยังถือว่าเป็นปัจจัยการผลิตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวุฒิ (2545)

3.3 ทุนสิ่งแวดล้อม ธุรกิจให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตหรือให้บริการที่ไม่มีการใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปหรือมีการใช้แต่พยายามลดและหาสิ่งทดแทน หรือมีทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปในกระบวนการผลิตเป็นส่วนประกอบในการผลิตหรือการให้บริการเพียงเล็กน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงการร้องเรียนเกี่ยวกับการก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศเสีย ฝุ่นละออง น้ำเสีย เสียงดัง ขยะหรืออุบัติเหตุ นอกจากนี้ธุรกิจมีการลงทุนเพื่อฟื้นฟูหรือสร้างทรัพยากรขึ้นมาแทนที่ทรัพยากรที่สามารถสร้างใหม่ได้ เช่น การปลูกป่า อนุรักษ์พันธุ์ปลารักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้นและมีการสร้างทรัพยากรใหม่ๆ ขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการตอบแทนชุมชนที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง

3.4 ทุนทางกายภาพด้านเครื่องมือเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ธุรกิจมีเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้นและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเน้นเครื่องจักรที่ถูกหลักวิชาการ

แต่ราคาไม่แพง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของอภิชัย (2546) เพราะเทคโนโลยีอยู่บนฐานความรู้และภูมิปัญญาไทยจึงง่ายต่อการบริหารจัดการ ส่งผลให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายของธุรกิจต่ำลง ส่วนด้านสินทรัพย์อื่นๆ โดยเฉพาะด้านการเงิน ธุรกิจตระหนักถึงการมีเงินทุนหมุนเวียนสุทธิเพิ่มขึ้นและกระแสของเงินสดเป็นไปในอัตราที่เหมาะสม ไม่เน้นการกู้ยืมจากภายนอกหรือถ้ากู้ยืมเพื่อการลงทุนธุรกิจต้องอยู่ในข่ายที่สามารถชำระคืนโดยไม่เดือดร้อนและอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ห้ามให้กู้ยืม หากแต่การกู้ยืมนั้นต้องเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมด้วยเหตุและผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการทำกำไรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่ไม่สามารถจับต้องได้ และให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจไปในแนวพุทธคือ เน้นการพึ่งตนเอง เน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท เน้นอหิงสา หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์สุจริตมีความมานะอดทนหรือสัมมาอาชีวะ เน้นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พยายามละกิเลสและความโลภ และเน้นความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด เพื่อลดกระแสแห่งความกดดันจากการดำเนินธุรกิจกระแสหลัก ก่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

1.2 ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคม คือทุนมนุษย์โดยเฉพาะส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนา ทุนกายภาพ เน้นการใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรให้เต็มที่และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทุนทางสังคมเน้นกิจกรรม

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการหรือ CSR และ ทุนสิ่งแวดล้อมเน้นการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้คงอยู่ เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจเจริญเติบโตในระยะยาว นอกจากนี้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจที่ควบคู่และอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่สั่งสมของคนไทย ดำเนินธุรกิจรวมทั้ง การผลิตและการบริโภคอยู่บนความพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการทำกำไรและการเจริญเติบโตทางธุรกิจในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจระหว่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับต่างประเทศว่าแต่ละประเทศมีแนวคิดและหลักการอย่างไร ในปัจจุบันและอนาคตที่โลกกำลังเผชิญปัญหาห้วงความไม่สมดุลของทรัพยากรและความโลภของมนุษย์ที่ยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ที่ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยเป็นบางส่วน และขอขอบคุณบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ให้ความช่วยเหลือในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- โหมสิต ปิ่นเปี่ยมรัษฎ์. 2548. **สู่สุดยอด SMEs เส้นทางแห่งความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : ซีอีอูเคชั่น.
- นิพนธ์ พัวพงศกร. 2542. การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยกับแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง. การบริหารเศรษฐกิจรายสาขา. **วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. หน้า 131-133.
- วรวิมล โลมรัตน์พันธ์และคณะ. 2545. **ศึกษาทุนทางสังคมในฐานะปัจจัยการผลิตของเศรษฐกิจชุมชน**. รายงานการวิจัยกรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุขสรรค์ กันตะบุตร. 2550. การศึกษาการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ. รายงานการวิจัยกรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. 2547. **พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. 2546. **การประยุกต์พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
_____ **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2549 และแนวโน้มปี 2550**. 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). พุทธศักราช 2550.
- Benameur, Kameleddine. A. 2002. **The relationship between information technology and small and medium-size firm performance in the manufacturing sector : Case of the Tunisian textile industry**. dissertation PhD Abstracts International 60 (5) : 1655; November.
- Cheng-Wen Lee. Strategic alliances influence on small and medium firm Grete Rusten, John R. Bryson. 2007. Dislocated versus local business service expertise and knowledge : the acquisition of external management consultancy expertise by small and medium-sized enterprises in Norway. Geoforum. 2005.. performance. **Journal of Business Research** 60 p. : 731-741.
- Henry Suen, and other. 2007. Managing ethical behavior in construction organization in Asia: How do the teachings of Confucianism, Taoism and Buddhism and Globalization influence ethics management? **International Journal of Project Management** 25 p. 257-265, 2007.
- Man, Wing Yan Thomas. A. 2002. Entrepreneurial competencies and the performance of small and medium enterprises in the Hong Kong services sector (China). **Dissertation PhD Abstracts International** 62(11) : 3851; May.
- Peter F. Drucker. 1974. Management : Task, Responsibilities, Practices. New York, Harper & Row. management? **International Journal of Project Management**. 25 p. : 257-265.
- Globalization influence ethics Hohenthal, Jukka Tapio, C. 2002. The creation of international business relationships : Experience and performance in the internationalization of SMEs. **Dissertation PhD Abstracts International**. 63(1) : 25; Spring.